

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-ВІ. *Відомості Верховної Ради України*. 2013. № 9–13. Ст. 88.

2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення досудового розслідування окремих категорій кримінальних правопорушень : Закон України (№ 7279-д). URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63928.

Черній Володимир Васильович,
ректор Національної академії
внутрішніх справ, доктор юридичних
наук, професор

ГОСПОДАРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ТА ПІДПРИЄМНИЦТВО ЯК ОБ'ЄКТИ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ: АСПЕКТИ СПІВВІДНОШЕННЯ

Будь-яка галузь права має свій специфічний об'єкт правового регулювання – групи однорідних суспільних відносин. Кримінально-правові норми виконують охоронну функцію, захищаючи суспільні відносини від злочинних посягань. Тож розташування норм Особливої частини Кримінального кодексу (КК) України певними статтями та розділами залежить від соціальної ієрархії об'єктів кримінально-правового захисту. Традиційно теорія вітчизняного кримінального права розрізняє поняття загального, родового та безпосереднього об'єктів злочину [1].

Галузь права може включати в себе певний масив кодифікованих джерел, залишаючись єдиною внаслідок специфіки предмета правового регулювання. Так, у фінансовому праві виокремлюють підгалузі бюджетного, податкового, страхового, банківського права тощо. Однак суспільно небезпечні діяння, що посягають на відносини, регламентовані такими підгалуззями, доцільно розглядати все ж таки як єдину групу злочинів у сфері господарської діяльності.

До прийняття КК України в нинішній редакції систему «господарських злочинів» не було чітко визначено [2, с. 48–49], адже таке широке поняття, як «сфера господарської діяльності» охоплює як різноаспектне підприємництво, так і некомерційну діяльність суб'єктів господарювання [3, с. 400].

Під час ухвалення оновленої редакції КК України законодавець суттєво удосконалив систему злочинів у цій сфері (розділ VII Особливої частини).

По-перше, декриміналізовано цілу низку діянь, які за КК «радянського» зразка вважалися злочинними; по-друге, застосування кримінальної відповідальності поширено на цілу низку «нових» правопорушень, зокрема у сфері приватизації державного або комунального майна, пов'язаних з легалізацією (відмиванням) доходів тощо; по-четверте, усунуто інститут адміністративної преюдиції та ін.

Учені різних історичних періодів висловлювали неоднозначні думки щодо змісту родового об'єкта злочинів у сфері господарської діяльності, зокрема виокремлювали нетотожні за змістом та обсягом: господарство (Є. Л. Стрельцов); інтереси господарства або розвиток його галузей (В. В. Сташис); відносини у сфері економіки (Ф. А. Лопушанський); систему господарювання (В. О. Навроцький, М. Й. Коржанський) тощо.

З переходом України до ринкових засад в економіці, що супроводжувався прийняттям чисельних нормативно-правових актів, нерідко неузгоджених між собою, поняття «господарська діяльність» та «підприємництво», що раніше багато вчених розглядали як тотожні, почали відрізнятися як де-юре, так і де-факто. Певний час автори значної кількості навчальних посібників і підручників з господарського права уникали порівняльного аналізу цих понять, хоча в науковій літературі траплялися різні варіанти їх співвідношення.

На наш погляд, обидва поняття не можна визнати однаковими з огляду хоча б на різні їх законодавчі дефініції. Категорія «господарська діяльність» включає в себе як виробничу діяльність, у процесі якої виробляються продукція, вироби народного споживання та інші матеріальні цінності, так і невиробничу, пов'язану з виконанням різних видів робіт, наданням послуг, результати яких відчужуються як товар. Господарська діяльність має здійснюватися належним чином та давати якісні результати, що можна забезпечити, якщо суб'єкти господарювання матимуть достатні знання, навички, досвід, а це досягається, коли така діяльність здійснюється постійно у вигляді промислу. Тобто важливою ознакою господарської діяльності є її систематичність, здійснення на професійній основі.

Залежно від мети і механізму здійснення, господарська діяльність поділяється на підприємницьку (комерційну) і непідприємницьку (некомерційну). На відміну від підприємництва, одержання прибутку не є головною ознакою некомерційної господарської діяльності. Підприємництвом слід вважати також

створення (заснування) інших юридичних осіб, а також набуття прав на корпоративні права в передбачених законом випадках. Не випадково законодавець залишив кримінальну відповідальність саме за фіктивне підприємництво (ст. 205 КК України), по суті обмежуючи суспільні відносини у сфері господарювання лише комерційною сферою.

Отже, поняття «господарська діяльність» та «підприємництво» співвідносяться як ціле та частина. Спільними їх ознаками є безпосередність, систематичність, організований характер, а також мета, яка полягає в одержанні матеріальних і нематеріальних благ. Водночас для некомерційної господарської діяльності мета одержання прибутку не є обов'язковою ознакою, а підприємництво (комерційна господарська діяльність) полягає в ініціативній діяльності з виробництва продукції, виконання робіт, надання послуг з метою одержання прибутку, а також інших комерційних вигод.

Список використаних джерел

1. Гришук В. К. Кримінальне право України: Загальна частина: навч. посіб. для студ. юрид. фак. вищ. навч. закл. Київ: Ін Юре, 2006.

2. Перепелица А. И. Новое в уголовном законодательстве об ответственности за хозяйственные преступления (комментарий к действующему законодательству). *Збірник наукових праць Харківського центру вивчення організованої злочинності*. Харків., 2000. Вип. 1.

3. Кримінальне право України: Особлива частина: підруч. для студ. юрид. вузів і фак. / [Андрусів Г. В., Андрушко П. П., Лихова С. Я. та ін.]; за ред. П. С. Матишевського та ін. Київ: Юрінком Інтер, 1999.

Шоповаленко Євген Володимирович,
старший викладач кафедри оперативно-розшукової діяльності Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ТЕХНІЧНИХ ЗАСОБІВ ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЇ

Відзначимо, що правоохоронні органи для розшуку злочинців, розкриття та розслідування кримінальних правопорушень, з метою отримання фактичних даних, використовують різні телекомунікаційні мережі. Оскільки особи, які вчиняють злочини найчастіше